

**Informace pro Republikový výbor pro prevenci kriminality
o naplňování doporučení vyplývajících z materiálu
„Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou
a kriminálně rizikovými jevy“**

Obsah

I. Úvod	3
II. Aktuální situace a trendy kriminality a kriminálně rizikových jevů týkajících se dětí a mladistvých	5
1. Kriminalita páchaná mládeží a na mládeži	5
2. Problematika závislostního chování mládeže	7
3. Probační programy pro mladistvé a mediace	11
4. Systém včasné intervence – projektový záměr MPSV při realizaci IS SPOD	12
III. Vyhodnocení plnění doporučení RDM	15
IV. Závěry a doporučení	26

Přílohy:

- č. 1 Vybrané akce a projekty Policie ČR zaměřené na kriminalitu a kriminálně rizikové jevy týkající se dětí a mladistvých
- č. 2 Bližší informace ke Speciálním výslechovým místnostem a jejich využívání
- č. 3 Návrhy doporučení ASZ k materiálu „Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy“

I. Úvod

Dne 27. srpna 2014 projednala vláda ČR pod č.j. 918/14 materiál „Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy“ (dále jen „RDM“). Cílem předkládaného materiálu bylo upozornit na vybrané aktuální kriminogenní faktory, sociální procesy a sociálně nežádoucí jevy, které potenciálně výrazně ohrožují úspěšnou socializaci části české mládeže a které mohou být příčinou rostoucí kriminality a zvyšujícího se počtu osob závislých na sociálním systému státu. Zvláštní pozornost byla věnována zejména koncentraci těchto rizikových faktorů v sociálně vyloučených lokalitách, jejichž hlavní nebezpečí spočívá v přesahu do budoucnosti prostřednictvím nové generace, která vyrůstá uvnitř těchto lokalit, aniž by poznala jiný než vyloučený způsob života a obživy a dostala se do běžného každodenního kontaktu se způsobem života vázaným k osobní zodpovědnosti, k profesi, práci, mzdě a k bezkonfliktnímu životu ve společnosti.

Pro účely vymezení cílové skupiny se vychází ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „ZSM“), který pracuje s nadřazeným pojmem mládež, přičemž dle § 2 chápe mládeží děti a mladistvé. Dítětem mladším 15 let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku. Důležitým aspektem zákona je, že dítě není za své činy trestně odpovědné (lze ale uložit příslušná opatření dle § 93). Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Mladiství jsou již trestně odpovědní, počítá se u nich ale s nižšími trestními sazbami, a kromě trestních opatření je možné jim uložit také výchovná nebo ochranná opatření.

Hlavní zjištění RDM (2014) byla následující:

- Statistiky orgánů činných v trestním řízení dlouhodobě vykazují pokles zjištěné kriminality mládeže. Tyto údaje však zpochybňuje fakt, že policejní statistiky zahrnují pouze zjištěnou trestnou činnost a u pachatelů jen trestnou činnost objasněnou. Problémem také je vysoká latence (neohlášení) zejména méně závažné kriminality, u níž je předpoklad, že se na ní ve vysoké míře podílí mládež. Navíc není vedena centrální evidence přestupků, na jejichž páčání má mládež velký podíl.
- Ohrožení mládeže kriminálně rizikovými jevy a kriminalitou se trvale zhoršuje. V současné době jsou klíčovými kriminogenními faktory rodina a sociální prostředí a relativně snadný přístup k návykovým látkám.
- Negativní socioekonomické procesy posledních let zvyšují ohrožení extrémní chudobou, která umožňuje působení sociálně patologických jevů. Toto ohrožení se stále více prostorově a sociálně koncentruje.
- V rámci České republiky a dále v rámci jednotlivých krajů se objevují sociálně problémové oblasti postižené vysokou mírou dlouhodobé nezaměstnanosti, závislostí na sociálních dávkách, koncentrací sociálně patologických jevů, proměnou sociální a sídelní struktury a řadou dalších negativních společenských jevů, které představují zvýšené riziko pro zde žijící rodiny a jejich děti. Nejohroženější pak jsou neúplné a nestabilní rodiny s více dětmi. V důsledku koncentrace takových osob roste v některých regionech xenofobie, interetnické napětí a podpora extremistických hnutí a stran ze strany majoritní populace.
- Ti nejchudší přebývají často v prostorově nevyhovujícím prostředí sociálních ubytoven, s omezenou právní ochranou na základě krátkodobých smluv s možností okamžitého vypovězení, a to bez poskytnutí jakékoliv náhrady, ať už v podobě náhradního bytu nebo přístřeší. Vymanění se z tohoto prostředí je také velice obtížné, děti jsou stigmatizovány prostředím, ve kterém žijí. Spojení chudoby, neplnění školní docházky, nefungujícího rodinného zázemí, absence pozitivních vzorů chování a negativního vlivu prostředí ubytoven představuje výrazný kriminogenní faktor.

- V oblasti sociálně právní ochrany dětí došlo v poslední době k řadě pozitivních změn. I přesto, že celkově lze zaznamenat nárůst pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, v některých regionech přetrvává jejich početní poddimenzovanost, která znemožňuje intenzivní sociální práci s rodinami, u nichž je to žádoucí.
- Svoji roli v aktivizační práci s rodinami hrají i neziskové organizace pověřené výkonem sociálně-právní ochrany dětí. Problémem je však jejich nerovnoměrné rozšíření v rámci republiky. Dalším problémem je jednoroční financování nestátních neziskových organizací prostřednictvím dotací.
- Relativně novým jevem je zvyšující se migrace rodin s dětmi v rámci ČR, a také do zahraničí a zpět, což znesnadňuje orgánům sociálně právní ochrany dětí a školským a zdravotnickým zařízením získat přehled o místě jejich pobytu. S tímto faktem vzniká řada sociálních, zdravotních a dalších závažných rizik. Z terénu zaznívají informace, že řada dětí migrujících rodin ani neplní povinnou školní docházku.
- Česká mládež konzumuje v porovnání se svými evropskými vrstevníky nadprůměrné množství alkoholu (v současné době lze za rizikové pijáky označit přibližně pětinu šestnáctiletých, kteří pijí 5 a více sklenic alkoholu více než 3krát v měsíci). Míra užívání nelegálních návykových látek dětmi a mladistvými se snižuje – aktuálně se to týká konopných látek a dlouhodobě všech ostatních drog. Česká republika také dosahuje nadprůměrného počtu výherních automatů na 1 obyvatele v porovnání s dalšími evropskými zeměmi (přibližně 10 % českých šestnáctiletých hraje na výherních automatech několikrát ročně nebo častěji). Novým fenoménem posledních let je rostoucí počet mladistvých závislých na informačních a komunikačních technologiích.
- Nabídka probačních programů pro mladistvé je sice kvalitní, nicméně jejich územní pokrytí je nedostatečné. Výkonu probačního programu často brání značnému množství klientů dojezdová vzdálenost. Stěžující okolností je též nedostatečné povědomí o možnostech probačních programů a nízká frekvence využívání těchto nástrojů soudy. Významným problémem je poddimenzovanost pracovníků Probační a mediační služby a způsob jednoročního financování probačních programů.

Na doporučení oslovených resortů materiál neobsahoval úkolovou část, jelikož mnohé z popisovaných problémů již byly řešeny v rámci jiných koncepčních dokumentů. Zpracovatelé materiálu proto uvádějí **jen doporučení, která vyplynula ze *Sociologické rešerše výzkumů ke kriminalitě a sociálně patologickým jevům u dětí a mladistvých*** (dále jen „Rešerše“), kterou pro potřeby tohoto materiálu nechalo na základě veřejné zakázky zpracovat Ministerstvo vnitra. Rešerše analyzuje a zpracovává údaje z relevantních výzkumů, šetření a studií, které proběhly od roku 2007 do roku 2014 a týkaly se oblastí a vlivů významných z hlediska možných kriminogenních faktorů, rizik, ohrožení či chování a trendů ve vztahu k dětem a mládeži. Primárně byly analyzovány výzkumy, které vznikly v rámci kompetentních orgánů státní správy, tj. Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti (podklady Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byly čerpány z otevřených zdrojů). Informace z těchto zdrojů byly doplněny o analýzu materiálů, které vznikly v rámci neziskového sektoru, komerčních institucí, univerzit apod. Předkládaný materiál dále vychází z interních podkladů a poznatků Ministerstva vnitra, Policie ČR a spolupracujících resortů.

Akční plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020, schválený usnesením vlády č. 705 ze dne 27. července 2016 uložil Ministerstvu vnitra, ve spolupráci s materiálem dotčenými subjekty, prostřednictvím Republikového výboru pro prevenci kriminality (dále jen „RVPPK“) **každoročně sledovat a vyhodnocovat plnění doporučení** pro efektivnější systém péče o rizikové děti a v návaznosti na provedené vyhodnocení případně navrhopat další opatření. Na základě podkladů obdržených od zástupců dotčených resortů v RVPPK je předkládána následující informace.

II. Aktuální situace a trendy kriminality a kriminálně rizikových jevů týkajících se dětí a mladistvých

1. Kriminalita páchaná mládeží a na mládeži (Policie ČR)

Kriminalita mládeže je součástí celkové kriminality a zahrnuje jednání osob do věku 18-ti let, jehož důsledkem je překročení právních a společenských norem, což je charakteristické pro trestný čin. Osoby ve věku od 15-ti let do 18-ti let se tedy označují jako mladiství a jsou ze zákona trestně odpovědní s jistým omezením. Osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné, spáchá-li však dítě mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest, může se takovému jedinci uložit v občansko-právním řízení ochranná výchova, kterou uloží příslušný soud.

Kriminalita mládeže se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin. Jedná se o skupinu nejvíce ohroženou sociálně patologickými jevy, a to především negativními společenskými jevy charakteristickými pro moderní společnost (chudoba, nemocnost, úrazovost), tak asociálními společenskými jevy (vandalismus, extremismus, výtržnictví a podobně), v neposlední řadě rovněž sociálně-patologickými jevy v užším slova smyslu (sebevražednost, prostituce).

Pro děti a mládež je charakteristická určitá fyzická, psychologická i sociální odlišnost. Tyto difference svědčí o tom, že mládež je považována za zvlášť zranitelnou skupinu osob, více ohroženou kriminalitou než jiné sociální skupiny. Nejčastěji jsou tak děti vyslýchány v souvislosti se sexuálním zneužíváním, týráním, šikanováním a majetkovou trestnou činností.

V důsledku společenského postavení a dalších zvláštnostech života se osoby mladší 18-ti let ocitají v různých konfliktech a rizikových situacích. Náchylnější jsou k různým excesům ve svém chování a jednání. Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páchána živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace). Impulsem je v mnoha případech nějaká návyková látka popřípadě požití alkoholického nápoje, což zvyšuje agresivitu a nepřiměřené reakce. Příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle bez plánování nebo jde o plánování, které není propracované a vykazuje značné nedostatky (např. příprava vhodných nástrojů k páchání protiprávního jednání). Tato trestná činnost se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením předmětů.

Struktura kriminality páchané nezletilými a mladistvými pachateli se od předchozího hodnoceného období příliš neliší. Podíl skutků spáchaných osobami mladšími 18 let na celkové objasněné trestné činnosti ve sledovaném období činí 3,13 %. Celkem bylo v roce 2015 objasněno 126 083 skutků a osoby 0 – 17 let spáchaly 3 944 skutků. Kriminalita dětí a mladistvých koresponduje s celkovým vývojem trestné činnosti a dochází k jejímu poklesu. Kriminalita páchaná mládeží z hlediska statistických ukazatelů vykazuje mírný pokles. U problematiky zneužívání omamných a psychotropních látek byl zaznamenán nárůst. Nárůst byl zaznamenán jak ze strany mladistvých uživatelů, tak i mladistvých distributorů omamných a psychotropních látek. Převládá zneužívání marihuany a metamfetaminu. U drogové problematiky v souvislosti s mládeží lze konstatovat, že kouření marihuany se stává běžným jevem a je značně rozšířeno. Stále častěji je užívána kvalitní marihuana s vyšším obsahem THC (tzv. skunk).

V roce 2015 vzrostl počet dětí do 15 let, které se staly oběťmi trestných činů (2 590, + 349, +15,6 %). Děti jsou nejčastěji obětí násilné a mravnostní kriminality. Pachatelé se na nich dopustili zejména trestných činů pohlavní zneužití 721 skutků, což je meziroční nárůst o 25 obětí (+25, +3,6 %) U násilné trestné činnosti se děti staly oběťmi v roce 2015 v 707 případech (+ 58 obětí, + 8,9 %), mravnostní trestná činnost 992 dětských obětí (-3 oběti), u trestného činu ohrožování výchovy mládeže se děti staly obětí v 591 případech (nárůst

o 300 obětí, +103 %). Nejvíce bylo v roce 2015 dětských obětí ženského pohlaví (1 312, +64 obětí, + 5,1 %). Obětí mužského pohlaví bylo 880 (+180 obětí, + 25,7 %). U 398 případů se staly oběťmi děti ve skupině. Oběti ženského pohlaví jsou nejvýrazněji zastoupeny u trestného činu pohlavního zneužití (578 obětí ženského pohlaví, 101 obětí mužského pohlaví).

V roce 2015 vzrostl počet mladistvých obětí (15 – 17 let). Celkem se stali mladiství obětí v 1 634 případech, což je meziroční nárůst o 39 obětí (1 634, +39, +2,4 %). Obětí mužského pohlaví bylo 809 (meziroční nárůst o 52 obětí), došlo k poklesu obětí ženského pohlaví 729 (-42 obětí, -5,4 %). V 96 případech se stali mladiství obětí ve skupině (+29, +43,3 %). Mladiství jsou nejčastěji oběťmi majetkové (780 obětí, -52 obětí), násilné (503 obětí, +9) a mravnostní trestné činnosti (126, -6 obětí). U trestného činu ohrožování výchovy mládeže je zaznamenán nárůst (209, +97 obětí).

Z vyhodnocení zpráv specialistů jednotlivých krajských ředitelství policie opětovně vyplývá, že kriminalita páchaná prostřednictvím sociálních sítí na internetu má stále vzestupnou tendenci. Ve všech krajích bylo shodně konstatováno zvýšení nápadu trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu, především sociálních sítí. Pachatelé, jejichž věková hranice se snižuje, se dopouštějí nejčastěji trestných činů šíření pornografie, výroby a jiné nakládání s dětskou pornografií, vydírání, kyberstalkingu, groomingu, sextingu apod. Děti mladší patnácti let, které se stávají nejčastější obětí, jsou velmi důvěřivé, ve virtuálním světě se cítí v bezpečí a umísťují na webové portály osobní údaje a fotografie, které jsou následně pachatelem zneužity. I nadále bude velmi aktuální spolupráce s odborníky z odborů či oddělení informační kriminality. Ze strany rodičů je podceňována prevence při práci dítěte s PC, většina neví o rozsahu komunikace jejich dítěte na sociálních sítích.

Dalším nejčastějším protiprávním jednáním je trestný čin pohlavního zneužívání a znásilnění. Za velmi vážné je třeba posuzovat jednání dospělých osob, které žijí ve společném domácnosti s dítětem a využívají jeho věku a závislosti.

V roce 2014 se staly osoby ve věku 1 – 17 let obětí trestného činu v 3 826 případech, v roce 2015 se staly osoby ve stejné věkové kategorii obětí trestného činu v 4 215 případech. Zde vidíme nárůst počtu dětských obětí oproti předchozímu sledovanému období (meziroční nárůst o 389 obětí, tedy +9,9 %).

Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páchaná živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové). Bývá typické, že si pachatelé plně neuvědomují, jaké následky jejich jednání zanechá na oběti, svůj podíl na následku zlehčují, nepřipouští si odpovědnost a nechápou, proč by měli být trestáni. Pokud mládež páchá trestnou činnost, jejímž znakem je použití ručního násilí, ať už se jedná o loupeže, ublížení na zdraví, znásilnění či vraždy, vyznačují se až nepochopitelnou brutalitou. Trestné činnosti se dopouští nejvíce děti z výchovných ústavů, a to nejen po dobu pobytu v ústavu, ale také po odchodu z tohoto zařízení. Latentní trestná činnost mládeže se často uskutečňuje formou provozování prostituce, užívání drog, šikanování, verbálních rasistických útoků, vandalismu včetně sprejství a trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu.

Nejčastější delikty mladistvých jsou násilí proti jednotlivci či skupině, opilství a výtržnictví, vandalismus, toxikomanie. Rozšiřuje se trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu, například porušování autorských práv, šíření a přechovávání pornografie. Dlouhodobě převládá zvýšený nápad majetkové trestné činnosti páchané osobami mladistvými i nezletilými, především krádeže, poškozování cizí věci, neoprávněné užívání cizí věci. Motivem páchaní této trestné činnosti bývá často závislost na omamných a psychotropních látkách, hraní na výherních automatech, pořízení si značkového oblečení, mobilních telefonů.

Kriminologická zkušenost ukazuje, že v životě mladých delikventů se již hluboce před prvním oficiálně registrovaným deliktem ukazuje řada signálů, které tento současný vývoj předznamenávají. Zpětný pohled na životní cestu mladého člověka na scestí nás nejednou vede k povzdechu: jak je možné, že si těchto signálů nástupu delikventní životní cesty nikdo adekvátně nevšiml, jak to, že na tyto signály nikdo nereagoval nebo reagoval nekompetentně, agresivně, nepodpůrně, nenápravně. Často docházíme dokonce k poznání, že by bylo vysoce překvapivé, kdyby se jedinec, často vybavený obtížnými osobnostními charakteristikami a vyrůstající v neradostných, nepodnětných, sociální patologií zatížených životních podmínkách, delikventem nestal a kdyby se mu pouze svou vnitřní silou podařilo nějak se vymanit z pravděpodobného selhání a pozitivně se socializoval.

Jedno z největších dilemat preventivní práce spočívá v tom, že určité nápravné akce neadekvátně začínají většinou až tehdy, když je proces asociálního chování mladého člověka již výrazně rozvinut a kdy už většinou nejde o prevenci ve smyslu předcházení, ale o prevenci následných asociálních (často již chronických) činů mladých lidí, tedy spíše již o jistou (nejednou velmi obtížnou a nákladnou) resocializační činnost. Účinná prevence musí být totiž alespoň o krok napřed před vývojovými fázemi života dítěte, musí předcházet možným problémům, které mohou nastat, musí tyto situace předvídat a jejich případný nástup urychleně zaznamenat. Musí vycházet z běžné lidské zkušenosti, že nestačí dítěti vysvětlovat různá nebezpečí až poté, kdy se stane jejich obětí, ale že je třeba upozornit, varovat, jít příkladem dřív, než problém nastane. Tato primární prevence, která by měla být zajištěna všem mladým lidem, musí být kombinována se zaměřenou sekundární prevencí, která – včas, věku a okolnostem přizpůsobenými prostředky – zachytí neadekvátní vývoj chování některých ohrožených dětí.

Z výše uvedených důvodů byl zaveden do praxe systém včasné intervence (SVI), na jehož fungování se podílí Policie ČR včasným hlášením, které je elektronicky zasíláno příslušným orgánům sociálně právní ochrany dětí. SVI je v současné době v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí. Oproti původnímu plánu SVI tento systém plní celorepublikově pouze Policie ČR. Lékaři, psychologové, pedagogové a další subjekty jej plní ve vybraných lokalitách.

Od roku 2013, kdy vešel v účinnost zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a změně některých zákonů, je stále více využívána možnost bezplatného ustanovení zmocněnce dítěti. Z pohledu ÚSKPV je tento postup doporučován ve vybraných případech, neboť opatrovník, ve většině případů OSPOD, hájí zájmy dítěte po stránce sociální, ale zmocněnec, právník, hájí práva poškozeného dítěte při soudním řízení či náhradě škody.

2. Problematika závislostního chování mládeže (Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky)

Na užívání drog mezi dětmi a mládeží ve věku 14–15 let se mimo jiné zaměřuje mezinárodní studie HBSC (The Health Behavior in School-aged Children). V r. 2014 uvedlo kouření cigaret v posledních 30 dnech 22 % osob, 12 % kouřilo denně. Denní kouření uváděly častěji dívky, chlapci však byli silnějšími kuřáky. Pět a více sklenic alkoholu při jedné příležitosti třikrát nebo častěji v posledních 30 dnech uvedlo 10 % chlapců a 7 % dívek. Ve srovnání s předchozí vlnou studie realizovanou v r. 2010 byl v ČR stejně jako ve většině evropských zemí zaznamenán pokles výskytu pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu. Obdobně byl zaznamenán i pokles zkušeností s užitím konopných látek někdy v životě (z 31 % v r. 2010 na 24 % v r. 2014).

V r. 2015 dále pokračoval pokles míry zkušeností mládeže s nelegálními drogami, který byl zjištěn již mezi l. 2007 a 2011. Pokles byl zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek. K poklesu zkušeností s konopím došlo zejména v případě opakovaného užívání. K významnému poklesu zkušeností s užitím konopných

látek došlo u chlapců, u dívek se situace v posledních letech nezměnila a zkušenosti chlapců a dívek se v r. 2015 vyrovnaly.

HBSC 2014

Studie HBSC je mezinárodní výzkumná studie koordinovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO) zaměřená na zdraví a životní styl mládeže, cílovou skupinou jsou žáci základních škol ve věku 11, 13 a 15 let. Studie je realizována v pravidelných 4letých intervalech od r. 1994, v r. 2014 proběhla již 6. vlna sběru dat. V ČR realizaci projektu v r. 2014 koordinoval Institut aktivního životního stylu Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Dotazník byl zaměřen na stravovací zvyklosti, pohybovou aktivitu a trávení volného času, kouření tabáku a pití alkoholu; u 15letých studentů byla součástí dotazníku také oblast sexuálního chování a užívání konopných látek; povinný modul zahrnoval i otázky zaměřené na školní prostředí, rodinu a vrstevnické vztahy (Kalman et al., 2011).

Sběr dat proběhl v dubnu až červnu 2014 na 243 vybraných základních školách a víceletých gymnáziích v rámci celé ČR. Výsledný výběrový soubor tvořilo 14 136 respondentů (6 980 chlapců a 7 156 dívek) ve 3 věkových skupinách (4 511 žáků 5. tříd, 4 864 žáků 7. tříd a 4 761 žáků 9. tříd) (Kalman et al., 2015).

Přehled výsledků studie v ČR v r. 2014 je uveden ve VZ 2014. V březnu 2016 byla zveřejněna mezinárodní zpráva ze studie HBSC, která srovnává postavení jednotlivých zemí v rámci Evropy. V oblasti kouření čeští žáci nepřevyšují evropský průměr – pravidelné kouření (alespoň jednou týdně nebo častěji) uvedla 2 % 11letých, 5 % 13letých a 16 % 15letých. Zatímco zkušenosti s kouřením v 5. a 7. třídě jsou častější mezi chlapci, v 9. třídě kouří více dívky (World Health Organization, 2016).

V konzumaci alkoholu vykazují čeští žáci nadprůměrné hodnoty – pravidelné pití alkoholu (alespoň jednou týdně) uvedlo 4–5 % 11letých, 7 % 13letých a 17 % 15letých (evropský průměr odpovídá 3 %, 5 %, resp. 13 %). Nadprůměrné hodnoty vykazovali především chlapci ve věku 15 let, a to jak v případě ukazatelů pravidelné konzumace alkoholu (alespoň 1 týdně nebo častěji), tak v případě opakované zkušenosti s opilostí. Nadprůměrné hodnoty vykazovali čeští žáci ve věku 15 let i v případě zkušeností s užitím konopných látek – zkušenost alespoň jednou v životě uvedlo v ČR 23 % chlapců i dívek (evropský průměr je 15 %). Vyšší zkušenosti uváděli chlapci ve Francii, Estonsku, Švýcarsku, Polsku, Belgii a Itálii, zatímco dívky byly na 2. místě za Francií. Co se týče prevalence užití konopných látek v posledních 30 dnech, neliší se čeští žáci od evropského průměru (8 % v ČR, průměr HBSC=7 %).

Ve srovnání s předchozí vlnou studie realizovanou v r. 2010 byl v ČR stejně jako ve většině evropských zemí zaznamenán pokles výskytu pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu v kohortě 13letých a 15letých. Obdobně byl zaznamenán i pokles uváděných zkušeností 15letých studentů s užitím konopných látek v životě (z 31 % v r. 2010 na 24 % v r. 2014), prevalence jejich užití v posledních 30 dnech zůstala na přibližně stejné úrovni (11 % v r. 2010 a 9 % v r. 2014).

ESPAD 2015

Studie ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) je mezinárodní studie zaměřená na hodnocení situace a jejího vývoje v oblasti kouření, konzumace alkoholu a užívání nelegálních drog mezi 16letými studenty v evropských zemích. Studie je realizována v 4letých intervalech již od r. 1995.

V r. 2015 proběhl sběr dat pro další vlnu studie, kterou v ČR koordinovalo NMS ve spolupráci s Národním ústavem duševního zdraví a agenturou FOCUS. Dotazník studie byl oproti předchozím vlnám významně rozšířen o oblast hraní hazardních her (gambling)

a hraní počítačových her a her na internetu (tzv. gaming), a současně o oblast věnovanou novým drogám. Do české verze dotazníku byly navíc zařazeny otázky týkající se duševního zdraví.

Sběr dat proběhl v červnu 2015 na vzorku 215 vybraných škol v celé ČR, do analýzy dat bylo zahrnuto 208 škol a 309 tříd. Vzhledem k tomu, že cílovou skupinou byli studenti narození v r. 1999, byly do výběrového souboru zařazeny 9. třídy základních škol a 1. ročníky středních škol.

Celkem bylo v ČR v r. 2015 sesbíráno 6 707 dotazníků, po kontrole a čištění dat tvořilo výsledný výběrový soubor celkem 6 151 respondentů. Pro analýzu na národní úrovni (a pro zajištění srovnatelnosti na mezinárodní úrovni) byli dále vybráni jen respondenti narození v roce 1999. V r. 2015 tvořilo výběrový soubor celkem 2738 studentů narozených v roce 1999. Pro zachování reprezentativity vzorku s ohledem na typ studované školy byl datový soubor opatřen vahami (Chomynová et al., 2016).

Zkušenost s kouřením cigaret mělo podle výsledků studie v r. 2015 celkem 66,1 % šestnáctiletých (65,2 % chlapců a 66,9 % dívek). Kouření v posledních 30 dnech uvedlo 29,9 % studentů, častěji šlo o dívky (27,4 % chlapců a 32,2 % dívek). Mezi chlapci bylo celkem 15,3 % denních kuřáků, u dívek byla prevalence denního kouření 17,5 %. Celkem 4,5 % dotázaných uvedlo kouření 11 a více cigaret denně (4,3 % chlapců a 4,5 % dívek). Ve srovnání s předchozím obdobím došlo k výraznému poklesu prevalence kouření cigaret u 16letých, a to jak u jednorázových zkušeností s cigaretami, tak k poklesu prevalence denního kuřáctví i silného kouření (tj. kouření 11 a více cigaret denně).

Alkohol v životě pilo 95,8 % dotázaných, přibližně 42,5 % (48,2 % chlapců a 37,1 % dívek) lze považovat za opakované konzumenty alkoholu (pili alkohol více než 20krát v životě). Pravidelnou konzumaci piva (nejméně jednou týdně nebo častěji) uvedlo 15 % dotázaných, 8 % uvedlo konzumaci destilátů, 4 % pravidelnou konzumaci vína. Pravidelné pití alkopops, tj. mixovaných drinků na bázi piva nebo destilátů s ovocnou chutí (např. Frisco) uvedlo 5,5 % studentů, 3,1 % uvedlo pravidelnou konzumaci cideru (tj. kvašeného moštu s obsahem alkoholu).

Ukazatelem rizikové konzumace alkoholu je pití nadměrných dávek alkoholu, definované jako pití 5 a více sklenic alkoholu (sklenicí je míněno 0,5 l piva, 2dcl vína, 0,33 l alkopops, 4 cl destilátu) při jedné příležitosti. Pití nadměrných dávek alkoholu alespoň jednou v posledním měsíci uvedlo v r. 2015 celkem 41,9 % šestnáctiletých (47,4 % chlapců a 36,5 % dívek), opakované časté pití 5 a více sklenic, tj. pití nadměrných dávek alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech, pak uvedlo 12,1 % studentů (14,3 % chlapců a 10,1 % dívek). Zkušenost s opilostí v posledních 12 měsících uvedlo 39,1 % studentů – dotazován byl stav, kdy měl respondent problémy s chůzí, mluvením, zvracel a/nebo si nepamatoval, co se stalo, nejde tedy o subjektivní pocit nebo veselejší náladu po požití alkoholu. Celkem 10,2 % studentů bylo takto opilých v posledních 12 měsících nejméně 3krát. Výskyt opilosti u chlapců i dívek je vyrovnaný (3krát a vícekrát v posledních 12 měsících se opilo 10,9 % chlapců a 9,3 % dívek). V posledních 30 dnech se alespoň jednou opilo 14,6 % šestnáctiletých, 1,7 % se opilo v posledním měsíci nejméně 3krát.

Ve srovnání s r. 2011 došlo k výraznému poklesu uváděné konzumace alkoholu u 16letých, a to k poklesu jak u indikátoru prevalence zkušeností s konzumací alkoholu v období posledních 12 měsíců a posledních 30 dnů, tak u indikátorů rizikové konzumace alkoholu. U všech sledovaných ukazatelů byl zaznamenán pokles u chlapců i u dívek, v případě časté konzumace alkoholu (6krát a častěji v posledních 30 dnech) došlo k poklesu u všech druhů alkoholických nápojů. Preferovaným nápojem mezi 16 letými zůstává dlouhodobě pivo, za ním následují destiláty. Stejně jako v případě kouření dochází v posledních letech k nárůstu průměrného věku prvních zkušeností s konzumací alkoholu.

Alespoň jednu zkušenost s užitím nelegální drogy v životě uvedlo v r. 2015 celkem 37,4 % dotázaných šestnáctiletých studentů. Nejčastěji šlo o konopné látky, tj. marihuanu nebo hašiš (36,8 % respondentů), užití jiné nelegální drogy bylo mnohem méně časté (7 %). Další v pořadí nejčastěji užitými nelegálními drogami v populaci šestnáctiletých bylo v r. 2015 LSD a jiné halucinogeny (3,8 %), následované halucinogenními houbami (3,3 %), teprve poté následovaly zkušenosti s užitím extáze (2,7 %). Užití pervitinu v životě uvedlo 1,4 % dotázaných, stejně jako kokainu, zatímco heroin nebo jiné opiáty užilo méně než 1 % respondentů. Relativně rozšířené byly mezi studenty zkušenosti s užitím léků se sedativním účinkem bez doporučení lékaře (15,7 %) a čichání rozpouštědel (5,7 %). Zkušenost s anaboliky uvedlo 3,3 % dotázaných.

Poprvé byly v rámci studie ESPAD sledovány také nové psychoaktivní drogy (zkušenost s nimi mělo 6,5 % studentů). Zkušenosti s užitím nelegálních drog u chlapců a dívek jsou vyrovnané, neprokázaly se statisticky významné rozdíly v míře prevalence užití podle pohlaví – tabulka 2.2. V posledním roce užilo některou ze sledovaných nelegálních drog celkem 27,0 % dotázaných, 13,4 % drogu užilo v posledních 30 dnech. V naprosté většině případů šlo o užití konopných látek – jinou než konopnou látku užilo v posledních 12 měsících 3,8 % dotázaných, v posledních 30 dnech pak 1,8 % studentů.

Mezi l. 1995 a 2003 byl sledován postupný výrazný nárůst zkušeností studentů s užitím nelegálních drog, a to především konopných látek – v r. 1995 uvedlo užití marihuany 22 % studentů, v r. 2003 již 44 % studentů, v r. 2007 byly zkušenosti studentů s marihuanou prakticky stejné jako při výzkumu v r. 2003 (45 %). V r. 2011 byl poprvé zaznamenán pokles na 42 % a tento trend dále pokračoval i v období 2011–2015 (pokles na 38 %). K poklesu prevalence užití došlo i v případě ostatních nelegálních drog. V případě extáze je pokles patrný již od r. 2003, u dalších drog již od r. 1999.

Mezi l. 2007–2011 došlo k poklesu prevalence užití konopných látek někdy v životě u chlapců i u dívek, mezi l. 2011–2015 byl další pokles zaznamenán pouze u chlapců, zatímco u dívek se situace v posledních letech nijak nezměnila. Ukazuje se tedy, že dříve pozorovaný vzorec, kdy vyšší výskyt užívání konopných látek vykazovali chlapci, se změnil a rozdíly mezi chlapci a dívkami se vyrovnaly. Při bližším pohledu na změny ve frekvenci užívání konopných látek v horizontu posledních 12 měsíců se ukázalo, že podíl těch, kteří konopné látky užili v posledním roce jednou nebo dvakrát, je dlouhodobě stabilní okolo 13 % a největší pokles bylo možné sledovat u opakovaného užívání (frekvence užití 6krát a častěji v posledních 12 měsících).

Ze studie ESPAD dále vyplynulo, že subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu zůstává dlouhodobě vysoká, a to i přesto, že se jedná o látky, které by šestnáctiletým studentům neměly být volně dostupné. Cigarety nebo pivo si celkem snadno nebo velmi snadno dokáže obstarat více než 80 % studentů, více než polovina studentů by si snadno obstarala i jiný druh alkoholu. Polovina dotázaných by si dokázala snadno obstarat konopné látky a necelá polovina také léky se sedativním účinkem. Jako nejhůře dostupné uváděli studenti pervitin a kokain. V dlouhodobém horizontu (od r. 2007) narůstá podíl respondentů, kteří vnímají zdravotní rizika spojená s intenzivním kouřením a intenzivní konzumací alkoholu. Na druhou stranu klesl podíl studentů, kteří považují za velké riziko experiment s konopnými látkami a pervitinem.

Podrobnější výsledky situace v oblasti hraní počítačových her, hazardních her a internetových aktivit jsou uvedeny ve Výroční zprávě o hazardním hraní v ČR za r. 2015 (Mravčík et al., 2016c).

V evropském kontextu vykazují čeští šestnáctiletí nadprůměrný výskyt rizikového chování, zejména co se týče celoživotních zkušeností s užitím legálních a nelegálních drog. Na předních místech jsou čeští studenti v prevalenci kouření cigaret a míře konzumace alkoholu v posledních 30 dnech a řadí se na přední příčky v míře zkušeností s legálními

látkami a s konopím ve věku do 13 let. Co se týče rizikových forem konzumace, patří čeští studenti do první desítky zemí u denního a silného kuřáctví a do druhé desítky u konzumace nadměrných dávek alkoholu a průměrného množství vypitého alkoholu při poslední příležitosti (The ESPAD Group, 2016).

Dostupnost alkoholu a tabáku

Při kontrolních nákupech (mystery shopping) v rámci různých projektů jsou alkohol nebo tabákové výrobky prodány nebo v restauraci podány nezletilým nejméně v polovině případů. Nejde jen o pivo, ale také víno a tvrdý alkohol. Zdá se, že nejvyšší dostupnost alkoholu je ve večerkách, kde je úspěšnost nákupu nezletilými až 90 %.

Zapsaný ústav společenské zodpovědnosti provedl v r. 2015 dvě vlny kontrolních nákupů (mystery shopping), při kterých bylo sledováno, zda personál prodejen prodá alkohol nezletilým. Prvního nákupu se účastnili 3 figuranti (2 dívky ve věku 15 a 16 let a 1 chlapec ve věku 16 let), druhého rovněž 3 figuranti (2 dívky ve věku 15 a 16 let a chlapec ve věku 17 let). První akce probíhala v supermarketech všech hlavních obchodních řetězců a ve dvou „lepších“ restauracích. Z 12 pokusů o koupi v supermarketech bylo 6 úspěšných (50 %); pouze v supermarketech sítě Lidl byly všechny (4) pokusy neúspěšné. Ze dvou pokusů v restauracích byly oba úspěšné. Druhá vlna pokusů o nákup alkoholu nezletilými v supermarketech a restauracích proběhla s podobným výsledkem – 50 % nákupů bylo úspěšných.

Rovněž na prodej alkoholu nezletilým byl zaměřen výzkum, který provedla Červenková (2016), ve kterém provedla mystery shopping ve 20 večerkách (tj. malých prodejnách otevřených do pozdních večerních hodin nebo nonstop) nacházejících se podél trasy tramvaje linky č. 10 vedoucí z pražských Ďáblic do Řep přes Kobylisy, Holešovice, Libeň, Žižkov, Vinohrady, Nové Město, Smíchov, Košíře. Figurantkami byly 2 nezletilé dívky ve věku 12 a 17 let. Z 20 navštívených prodejen bylo 17 s pravděpodobně vietnamským prodejcem, ve dvou prodejnách byl prodejcem pravděpodobně Čech a v jedné pravděpodobně Arab. Scénář byl takový, že nejdříve se o nákup pokusila 17letá a chvíli poté, co odešla z prodejny, rovněž 12letá dívka. Nakupovaným alkoholickým nápojem bylo 0,5 l piva. Výsledky ukazují mimořádně vysokou dostupnost alkoholu – 17letá dívka byla úspěšná v 18 z 20 (90 %) a 12letá ve 13 z 20 pokusů (65 %). Starší dívky se prodejce ve 4 případech zeptal, zda je plnoletá, z toho ve 2 případech mu stačilo slovní ujištění, v dalších 2 případech požadoval občanský průkaz a alkohol poté neprodal. U 12 leté dívky došlo ve 3 případech k nekompromisnímu odmítnutí prodeje, ve 4 dalších případech se prodejce dotázal na věk a poté alkohol neprodal. Z výsledků tedy vyplývá, že ve 29 z celkem 40 pokusů (72 %) byl alkohol prodán bez jakýchkoli problémů či dotazů. Za zmínku stojí také reakce svědků nákupu – dalších zákazníků. Celkem 33 nákupů proběhlo za přítomnosti svědka, pouze 2krát jiný zákazník na nákup výrazně reagoval – v obou případech šlo o nákup 12letou dívkou. Obě reakce vedly k odmítnutí prodeje alkoholu nezletilé figurantce.

3. Probační programy pro mladistvé a mediace (Probační a mediační služba ČR)

a) Aktuální data k realizaci probačních programů pro mladistvé

Na základě dat, která má PMS k dispozici, lze konstatovat, že oproti roku 2012, kdy probační program absolvovalo 404 klientů, došlo v roce 2013 k výraznějšímu propadu v počtu klientů na hodnotu 245. V roce 2014 počet klientů zařazených do probačního programu vzrostl na číslo 283 klientů, což je 70 % hodnoty roku 2012.

Nižší počty klientů zařazených do probačních programů lze částečně přisoudit dlouhodobému trendu poklesu kriminality dětí a mládeže, resp. zjištěných a stíhaných mladistvých pachatelů, což se může projevit i snížením počtu pachatelů vhodných pro zařazení do probačních programů a to zejména v menších regionech.

V počtu klientů, kteří byli do probačního programu zařazeni z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení (dále jen OČTŘ), došlo oproti roku 2012, kdy bylo takto zařazeno 46 % klientů, v roce 2013 a 2014 k nárůstu podílu mladistvých z rozhodnutí na 55,5 %, resp. 53,6 %. Lze tedy konstatovat, že se situace v tomto ohledu pomalu zlepšuje a větší část klientů absolvuje program na základě rozhodnutí OČTŘ.

Nabídka probačních programů pro mladistvé je sice kvalitní, nicméně jejich územní pokrytí je nedostatečné. Plošnému rozšíření a širšímu využívání akreditovaných probačních programů brání mj.: aktuálně nízký počet trestně stíhaných mladistvých, ze kterých jsou následně tipováni vhodní klienti do lokálně dostupných probačních programů (problém s naplněním běhů zejména skupinových programů), způsob financování programů, velká dojezdová vzdálenost pro klienty (finanční náročnost dojíždění) ap.

K otázce způsobu jednorozhodného financování probačních programů MSp uvádí, že v rámci dotačního řízení již v minulém roce zavedlo tzv. víceleté financování NNO, a to v souladu s parametry obsaženými ve *Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020*, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 608/2015. NNO tedy mají v rámci dotačního řízení požádat – za splnění určitých podmínek – o uzavření smlouvy o dlouhodobé spolupráci, v rámci které potom ve zjednodušeném řízení obdrží dotaci ve 3 po sobě jdoucích letech.

b) Aktuální data k mediacím dětí a mladistvých (pachatelů)

V roce 2014 se účastnilo mediací 205 dětí a mladistvých (pachatelů). Celkový počet mediací byl v tomto období 1.276. V roce 2015 se mediací účastnilo celkem 187 dětí a mladistvých (pachatelů). Celkový počet uskutečněných mediací byl v tomto roce 1.124.

V rámci realizace projektu PMS „Na správnou cestu!“ v letech 2012-2015 byla na základě zahraniční praxe vytvořena metodika restorativního programu rodinné skupinové konference. V období od srpna 2014 do října 2015 se uskutečnilo 40 konferencí, kterých se zúčastnilo 50 mladistvých pachatelů/děti ml. 15 let. Rodinné skupinové konference byly realizovány proškolenými facilitátory z řad probačních úředníků) v několika soudních okresech.

V navazujícím projektu „Na správnou cestu! II“, jehož realizace byla zahájena v roce 2016, budou proškoleni všichni specialisté na mládež z řad probačních úředníků v tomto restorativním programu. V následujících letech tak bude zabezpečena možnost využití rodinných skupinových konferencí v trestním řízení ve všech regionech ČR.

4. Systém včasné intervence (SVI) – projektový záměr MPSV při realizaci IS SPOD (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí s účinností od 1. 1. 2013 zakotvila v § 53a zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí **informační systém sociálně-právní ochrany dětí** (dále jen „IS SPOD“) jako součást Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí.

MPSV neopouští koncept vytvoření jednotného informačního systému, který by umožnil bezpečné sdílení informací napříč zainteresovanými resorty, v důsledku čehož by bylo možné lépe nastavit procesy plánování, spolupráce i řízení kvality systému péče o ohrožené děti. Tento cíl je součástí navazujícího Individuálního projektu MPSV s názvem Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany 2016 – 2020 (dále jen „IP

MPSV“). Zejména klíčová aktivita č. 2 tohoto projektu: Monitorování a řízení kvality systému sociálně-právní ochrany reaguje na současnou nedostatečnou úroveň zpracovávání statistických dat pro účely plánování politik sociálně-právní ochrany dětí a i samotnou praxi pomoci ohroženým rodinám a dětem. Multidisciplinární charakter sociálně-právní ochrany vyžaduje statistickou korelaci s daty z různých resortů (Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti), což je v současné době problematické a neefektivní. Každý resort, potažmo jejich statistické výkazy, používají různé indikátory (často i pojmy), časové období výkazů či jiné regionální rozsahy apod.

V rámci IP MPSV a klíčové aktivity č. 2 budou navrženy dva monitorovací systémy: Statistický monitorovací systém a Kvalitativní monitorovací systém. Tyto systémy poskytnou statistické ukazatele o dětech, které potřebují sociálně-právní ochranu, dále údaje o činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí a také informace o poskytovaných službách. Součástí návrhů těchto systémů bude rovněž způsob zajištění vhodného elektronického korelování zjištěných údajů. Za klíčovou v této oblasti považujeme praktickou využitelnost statistických sledování výše zmíněných resortních výkazů. Tvorba obou systémů bude zadána externímu dodavateli, který bude postupovat v následujících krocích:

- V případě Statistického monitorovacího systému: vypracuje Analýzu současného způsobu sběru a vyhodnocování dat v systému péče o ohrožené děti; zpracuje Návrh statistického monitorovacího systému; který bude dále pilotně ověřován na vybraných pracovištích na krajských úřadech a obcích s rozšířenou působností a poskytovatelů služeb pro ohrožené rodiny a děti. Na pilotáže bude navazovat finalizace Návrhu statistického monitorovacího systému, který by se měl stát podkladem pro jeho systémové ukotvení a zavedení do praxe.
- V případě Kvalitativního monitorovacího systému: vypracuje Analýzu 3 zahraničních systémů řízení kvality v oblasti sociálně-právní ochrany dětí; zpracuje Návrh systému monitoringu kvality a strategie implementace systému řízení kvality v oblasti sociálně-právní ochrany dětí; realizuje focus groups pro připomínkování systému. Návrh by se měl stát podkladem pro systémové ukotvení kvalitativního monitorovacího systému a jeho zavedení do praxe.

V současné době probíhá vytipovávání a kontaktování odborníků a odbornic do expertního týmu, který bude plnit úlohu poradního sboru v jednotlivých krocích zpracovávání analýz a návrhů obou systémů.

Harmonogram realizace této aktivity se odvíjel zejména od termínu zpracování vstupních analýz pro obě části. Veřejné výběrové řízení – v obou případech se jedná o veřejnou zakázku malého rozsahu – bylo vyhlášeno na přelomu dubna a května 2016, v současné době probíhá výběr dodavatele. Vybraný dodavatel/dodavatelé budou realizačnímu a expertnímu týmu odevzdávat průběžné výstupy tak, aby byla zajištěna požadovaná kvalita. Vybraní členové expertního týmu budou rovněž zpracovávat průběžnou a závěrečnou oponenturu předložených výstupů. Oba analytické dokumenty by měly být ve finální verzi předloženy v dubnu 2017. V případě statistického monitorovacího systému se dále uskuteční jeho pilotáž na vybraných pracovištích, a to rozmezí 12 – 18 měsíců (tj. červen 2017 – prosinec 2018), přičemž našim cílem je zahrnout do pilotního ověření zejména přelom kalendářního roku, který je z hlediska reportingu a zpracování dat pro oblast sociálně-právní ochrany dětí velmi důležitý. Celá aktivita bude uzavřena v červnu 2019.

Závěrem této zprávy lze uvést odkaz na materiál Implementačních plánů Strategického rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020, konkrétně na část 2. „Hierarchická struktura prací a harmonogram realizace“ který v rámci hlavní aktivity 3. „Dobudování eGovernmentu“ uvádí také projektový okruh 3.6. „Elektronizace odvětví: sociální služby, pojištění, dávky, sociálně-právní ochrana dětí“, který je v gesci MPSV, s harmonogramem realizace od 1/2015 do 12/2020.

Do budoucna se tedy předpokládá rozšíření IS SPOD na celou agendu sociálně-právní ochrany dětí upravenou zákonem č. 359/1999 Sb., za využití výstupů a zpracovaných analýz v rámci projektu SVI. Součástí IS SPOD by zejména měla být také evidence dětí a spisová dokumentace o dětech, která je vedena obecními úřady obcí s rozšířenou působností v rozsahu stanoveném v § 54 a § 55 zákona č. 359/1999 Sb., a v prováděcí směrnici MPSV č.j. 2013/26780-21 ze dne 19. 9. 2013 o stanovení rozsahu evidence dětí a obsahu spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí (Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí č. 5/2013). IS SPOD by dále měl umožňovat vzájemné předávání a sdílení údajů mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí a dalšími dotčenými orgány a osobami, které je upraveno v § 51 a § 53 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. Tento cíl je zakotven rovněž v Národní strategii ochrany práv dětí do roku 2018 (schválena usnesením vlády č. 4 ze dne 4. 1. 2012). V rámci cíle 15: „Sběr dat a jednotný informační systém“ stanoví Národní strategie ochrany práv dětí jako klíčovou aktivitu vybudování IS SPOD, umožňujícího sdílení informací mezi orgány sociálně-právní ochrany, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, Policií ČR, městskými policiemi, Probační a mediační službou, Státním zastupitelstvím a dalšími relevantními subjekty a jeho celoplošné nasazení v rámci Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. Náklady na IS SPOD budou financovány ze státního rozpočtu, případně z evropských strukturálních fondů.

III. Vyhodnocení plnění doporučení RDM

Níže předkládáme shrnutí k aktuálnímu stavu plnění jednotlivých doporučení zmíněných v materiálu RDM (2014) dle podkladů zaslaných jednotlivými dotčenými resorty prostřednictvím jejich zástupců v RVPPK.

Ke kapitole 2.1. Statistická evidence kriminality mládeže

V souvislosti se zavedením Centrálního registru přestupků, zvláště evidovat přestupky dětí a mladistvých.	MV, MS
Vytvořit pracovní skupinu složenou ze zástupců zainteresovaných subjektů, která posoudí aktuálně shromažďovaná data o přestupcích a trestných činech navrhne případné změny v souladu s cílem, kterým je efektivní vyhodnocování kriminálního chování mezi dětmi a mladistvými.	MV ve spolupráci MS, MŠMT, Úřad vlády

Centrální evidence (registr) přestupků byl do českého právního řádu zakotven novelou č. 204/2015 Sb., kterou se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a to s účinností od 1. října 2016. Toho samého dne také MS spustilo provoz Centrální evidence přestupků. Rejstřík trestů, který evidenci přestupků vede, uspořádal jeho zřízení tak, aby mohla být databáze spuštěna ještě před původně odhadovaným termínem (leden 2017).

Orgány činné v trestním řízení a další oprávněné instituce tak mají k dispozici systém, který bude evidovat přestupky na jednom místě a pomůže jim tak efektivněji postihovat recidivu. Centrální evidence přestupků umožňuje účinněji sdílet informace i dalším orgánům, které na základě záznamu o předchozích přestupcích pachatele mohou informace zohlednit a uložit vyšší sankce.

Přestupkový zákon výslovně stanoví, které vybrané přestupky se do této evidence zapisují. Jedná se o přestupky, jejichž evidence je odůvodněna preventivním působením na pachatele a zpřísněným postihem v případech recidivy spolu s dalšími přestupky, které mají vliv na posuzování spolehlivosti podle některých zvláštních zákonů. Jde například o přestupky proti veřejnému pořádku, občanskému soužití nebo proti majetku.

MV projevilo zájem s MS a vedením Rejstříku trestů jednat o využití Centrální evidence přestupků a dat zde shromážděných pro účely prevence kriminality. Jednání byla dohodnuta na rok 2017, kdy již bude možné vycházet i z prvních zkušeností s řádným provozem této evidence. V tomto duchu je rovněž uložen úkol Akčního plánu prevence kriminality na léta 2016 až 2020.

Ke kapitole 2.1.1 Výzkumy viktimizace a self-reportový výzkum pachatelů

Při hodnocení úrovně celkové kriminality posuzovat statistiky orgánů činných v trestním řízení spolu se zjištěními z průběžných viktimologických, self-reportových a longitudinálních výzkumů.	MV, MS
Uskutečnit viktimologický výzkum a self-reportovou studii (aktualizovat stav z roku 2006 – viz text).	MS

IKSP při plnění svých výzkumně analytických úkolů zásadně vychází z principu využívání více zdrojů informací ke zkoumané problematice. Pokud se IKSP zabývá stavem a vývojem kriminality, ať již celkově či jejích jednotlivých druhů, používá kromě základních

oficiálních statistik kriminality standardně i další relevantní zdroje, jsou-li k dispozici. Tedy uvedené doporučení ve své činnosti naplňuje dlouhodobě a kontinuálně. Stejným způsobem postupuje i MV.

Pokud jde o viktimologický výzkum, IKSP v letošním roce zahájil řešení výzkumného úkolu „Výzkum obětí trestné činnosti zaměřený na zkušenosti obyvatel České republiky s vybranými druhy deliktů ve sledovaném období“ s termínem řešení březen 2016 – únor 2019. Součástí výzkumu bude i viktimizační průzkum na reprezentativním souboru obyvatel ČR, zaměřený zejména na zkušenosti obyvatel s trestnou činností z pozice obětí. Terénní fáze průzkumu by měla proběhnout ve druhé polovině roku 2017. Tento úkol byl mj. zařazen do Akčního plánu prevence kriminality na léta 2016 až 2020 a počítá s tím, že jedním z jeho výstupů bude i metodika pro opakování podobných výzkumů i v dalším období tak, aby mohla vzniknout řada výzkumů s navzájem porovnatelnými daty.

Pokud jde o self-reportovou studii, text, z něhož doporučení vyplývají, pracuje s údaji z mezinárodního výzkumu ISRD-2 z roku 2007. Na tomto výzkumu se za ČR podílí tým výzkumníků, sdružených kolem katedry sociologie FF UK v Praze (tedy nikoli IKSP). V mezidobí došlo k dalšímu kolu výzkumu – ISRD-3. Souhrn výsledků tohoto kola výzkumu za ČR byl publikován mj. v loňském roce v knize Moravcová, E., Podaná, Z., Buriánek, J. (2015): Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti. Praha: Triton. ISBN: 978-80-7387-860-3. Aktuálnější údaje tedy jsou k dispozici a byly publikovány.

Pokud jde o výzkumné úkoly, které IKSP od roku 2012 k problematice mládeže řešil, lze uvést zejména úkol „Systém včasné intervence jako nástroj omezování kriminality“, řešený v rámci Programu bezpečnostního výzkumu MV ČR. Souhrnná výzkumná zpráva z tohoto projektu je volně ke stažení z adresy <http://www.ok.cz/iksp/svz.html>. Z projektu byly publikovány mj. dvě monografie s výsledky výzkumu: Štěchová, M., Večerka, K.: Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže. IKSP, 2014 (ke stažení na: <http://www.ok.cz/iksp/docs/415.pdf>), a Večerka, K., Štěchová, M.: Preventivní praxe po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí. IKSP, 2015 (ke stažení na: <http://www.ok.cz/iksp/docs/427.pdf>). Dále pak byla v roce 2014 pro účely tradiční analýzy trendů kriminality zpracována výzkumná empirická sonda do problematiky trestněprávní recidivy mladistvých pachatelů. Výsledky byly publikovány v knize Marešová, A. a kol.: Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2014. IKSP, 2015 (ke stažení na: <http://www.ok.cz/iksp/docs/425.pdf>) – kapitola IV.

Ke kapitole 2.2.1 Vliv rodinného prostředí na delikvenci mládeže

Zpracovat analýzu, která zmapuje: <ul style="list-style-type: none"> • využívání služeb středisek výchovné péče ve formě práce s rodinou v rámci sekundární prevence rizikového chování • možnosti rozšíření nabídky služeb sekundární prevence rizikového chování ve střediscích výchovné péče 	MŠMT
Na základě provedené analýzy: <ul style="list-style-type: none"> • provést možné změny nabídky služeb v jednotlivých střediscích výchovné péče dle potřeb terénu včetně vhodných programů pro práci s rodinou ve smyslu sekundární prevence rizikového chování. 	MŠMT
Podporovat programy selektivní a indikované primární prevence rizikového chování dětí a mládeže.	MŠMT

Zaměřit se na včasnou intervenci u delikventního a predelikventního chování dětí a mladistvých.	MPSV, MŠMT
---	---------------

MŠMT doporučení splnila a dále bude plnit průběžně. Na žádost MŠMT realizoval Národní ústav pro vzdělávání v měsících říjen a listopad 2014 šetření v oblasti mapování potřeb regionů ve vztahu k činnosti školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a středisek výchovné péče mezi pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dětí.

Cílem šetření bylo zmapovat, jak pracovníci OSPOD vnímají potřebnost navýšení (nebo snížení či zachování) jednotlivých typů činností poskytovaných zařízeními ústavní a preventivně výchovné péče a jednotlivých typů zařízení ve vztahu k potřebám daných cílových skupin v regionu jejich působnosti. Ve vztahu k jednotlivým činnostem/službám si nejhůře za celou ČR vedou ambulantní služby pro ohrožené děti/klienty s psychiatrickými obtížemi, ambulantní služby pro ohrožené děti/klienty s výraznými poruchami chování, ambulantní služby pro ohrožené děti/klienty se závislostí, pobytové služby pro děti/klienty s výraznými poruchami chování a pobytové služby pro děti/klienty se závislostí. Ve vztahu k jednotlivým typům zařízení je nejméně uspokojivá kapacita vnímána obecně u středisek výchovné péče. Mezi nimi je nejvíce nedostatečná kapacita vnímána u SVP – pobytového typu (72,8 %), dále u ambulance (63,2 %) a u denního stacionáře (61,6 %). Pracovníci orgánů sociálně právní ochrany by zařízením ústavní nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče doporučovali nejčastěji „Přizpůsobit nabídku specializovaných programů potřebám cílové skupiny v regionu“ a „Zvýšení kvality poskytovaných služeb“.

Programy selektivní a indikované primární prevence rizikového chování jsou podporovány v rámci dotačního programu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování. V roce 2013 MŠMT vydalo Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018, ve které jsou obsaženy priority a cíle MŠMT v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže. Strategie je zveřejněna na webových stránkách MŠMT.

V rámci dotační politiky MŠMT každoročně vyčleňuje ze svého rozpočtu částku cca 20 mil. Kč určenou na oblast primární prevence rizikového chování. V rámci tohoto dotačního programu byly podpořeny zejména programy dlouhodobé primární prevence rizikových forem chování dětí a mládeže a projekty zaměřené na poskytování odborných a ověřených informací a vzdělávání odborné či laické veřejnosti. Příjemci dotací byly školy, školská zařízení a nestátní neziskové organizace, které pracují s dětmi a mládeží.

Kromě již vyhlášeného dotačního programu pro rok 2017, který je určen na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování, ve výši 20 mil. Kč, schválilo MŠMT další dotační program specificky zaměřený na bezpečné klima v českých školách, také ve výši 20 mil. Kč. Tento program je určen školám a školským zařízením. Minimální podpora bude činit 20 tis. Kč, maximální 80 tis. Kč. Program je určen k prohlubování odborných znalostí a praktických dovedností v oblasti bezpečného klimatu ve školách, především zajistí podporu pro supervize, případové semináře, podporu třídnických hodin a právní vzdělávání ředitelů škol. Z tohoto programu může být podpořeno až 1 tis. škol.

MŠMT podporuje síť preventivních služeb v rámci systému péče o ohrožené dítě (podpora středisek výchovné péče, pedagogicko-psychologických poraden, školských poradenských pracovišť). Tato poradenská pracoviště byla podpořena v rámci dotačního programu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování. Zároveň MŠMT uskutečnilo odborné konference a semináře zaměřené na problematiku primární prevence

rizikového chování pro krajské školské koordinátory prevence, metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách, školní metodiky prevence a pracovníky školských poradenských pracovišť.

MŠMT podporuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence rizikového chování prostřednictvím dotačního programu na oblast primární prevence. Vzdělávací programy s tematikou primární prevence rizikového chování má ve své nabídce také Národní institut pro další vzdělávání v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

V rámci metodického vedení pedagogických pracovníků MŠMT vydalo a dále rozšiřuje a aktualizuje Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, které obsahuje přílohy zaměřené na problematiku šikany, kyberšikany, domácího násilí, extrémismu, vandalismu, krádeží a dalších forem rizikového chování. MŠMT v roce 2016 zároveň vydalo nový Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. Nový metodický pokyn MŠMT neřeší situaci v obecné rovině, ale zabývá se konkrétními návody, jak předcházet, rozpoznat a řešit projevy šikany a kyberšikany ve školách, a to jak mezi žáky, tak i mezi žákem a učitelem, případně opačně – mezi učitelem a žákem. Zároveň také uvádí, jakým způsobem komunikovat s rodiči, kteří jsou zákonnými zástupci žáka v roli pachatele nebo oběti šikany. Také nově zpracovává možnosti využití případové konference i další možnosti spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Obsahuje návod, jak podávat podněty, stížnosti a oznámení v situacích, kdy nejsou případy šikany odpovídajícím a účinným způsobem řešeny. Metodický pokyn bude provázán a podpořen vzděláváním pedagogů tak, aby věděli, jak v konkrétní situaci postupovat, s kým mohou spolupracovat a na koho se mohou obrátit.

MPSV v rámci plnění doporučení „Zaměřit se na včasnou intervenci u delikventního a predelikventního chování dětí a mladistvých“ realizuje opatření jak v rovině legislativní, tak v rovině projektové.

a) Legislativní změny

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí byla schválena dne 7. 11. 2012 Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky s účinností od 1. 1. 2013. Zkušenosti z praxe z práce tzv. komplexních týmů pro mládež ustanovených na obdobném základě jako Systém včasné intervence (dále jen „SVI“) z iniciativy Probační a mediační služby přinesly řadu podnětů, které se také promítly ve vyhlášce č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jejíž přílohou č. 1 jsou i standardy kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany, a to zejména ve standardu č. 7 Prevence. Kritérium standardu 7a) Orgán sociálně-právní ochrany aktivně vyhledává a monitoruje ohrožené děti. Prokazatelně koordinuje, případně vytváří podmínky pro preventivní aktivity ve svém správním obvodu. Kritérium standardu 7b) Orgán sociálně-právní ochrany v rámci preventivních aktivit spolupracuje s dalšími fyzickými osobami, právníckými osobami a orgány veřejné moci, zejména s orgány územní samosprávy, pověřenými osobami, poskytovateli sociálních služeb, zástupci škol a školských zařízení, Policií České republiky, Probační a mediační službou, soudem, státním zastupitelstvím, poskytovateli zdravotních služeb, případně dalšími fyzickými osobami, právníckými osobami a orgány veřejné moci zúčastněnými na péči o ohrožené děti podle

místních potřeb a podmínek. Všechny uvedené subjekty mohou jako formu spolupráce v rámci výše uvedeného zvolit tým pro děti a mládež.

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí ukotvila nové paradigma poskytování sociálně-právní ochrany dětí, vycházející důsledně z principů a metod sociální práce, a s tím související základní nástroje poskytování sociálně-právní ochrany dětí, tj. vyhodnocování situace dítěte a rodiny, individuální plán ochrany dítěte a případovou konferenci. Nástroj případových konferencí totiž vytváří vhodnou platformu pro vzájemné sdílení informací a nastavení základních principů spolupráce mezi jednotlivými subjekty, s nimiž ohrožené dítě přichází do kontaktu a které tomuto dítěti poskytují pomoc a podporu. Tato forma případové práce přitom umožňuje dostát principu přiměřenosti a principu účelnosti zpracování osobních údajů, a to aniž by docházelo ke snížení účinnosti včasné intervence poskytované konkrétnímu ohroženému dítěti.

MPSV považuje pro práci orgánů sociálně-právní ochrany dětí za klíčové využití kooperativní spolupráce s ostatními zainteresovanými subjekty, aby mohlo dojít ke komplexnímu vyhodnocení situace dítěte, a to na základě získaných informací a následné tvorbě individuálního plánu ochrany dítěte za účasti dítěte a jeho rodičů či zákonných zástupců. MPSV vychází ze základního směru a především účelu SVI, avšak současně usiluje o vytvoření takových forem spolupráce a sdílení osobních a citlivých údajů dítěte, jeho rodiny i dalších osob, které budou důsledněji vycházet z principu přiměřenosti a účelnosti, a to plně v souladu se zákonnou úpravou mlčenlivosti při poskytování sociálně-právní ochrany dětí i ochrany osobních a citlivých údajů.

MPSV v současné době, v rámci realizace individuálního projektu s názvem Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany (dále jen „IP MPSV“) a jeho klíčové aktivity č. 1, podporuje rozvoj služeb v oblasti SPO a to mj. síťování služeb na lokální úrovni. Touto aktivitou v praxi podporuje princip kooperativní spolupráce skrze práci tzv. lokálních síťářů, kteří svou aktivitou v terénu zapojených ORP propojují a zefektivňují spolupráci pracovišť OSPOD s jednotlivými aktéry sítě pro ohrožené rodiny s dětmi (viz standard 7b) a dalšími aktéry sítě a to se zaměřením na zefektivnění intervencí směrem k cílové skupině dětí a mladistvých. V rámci klíčové aktivity budou podporovány také preventivní a inovativní služby na podporu rodiny a to na základě tvořených analýz a na ně navazujících projektových aktivit.

b) Projektový záměr MPSV při realizaci IS SPOD

Výše zmíněná novela zakotvila v § 53a zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí informační systém sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „IS SPOD“) jako součást Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. MPSV neopouští koncept vytvoření jednotného informačního systému, který by umožnil bezpečné sdílení informací napříč zainteresovanými resorty, v důsledku čehož by bylo možné lépe nastavit procesy plánování, spolupráce i řízení kvality systému péče o ohrožené děti. Tento cíl je součástí navazujícího Individuálního projektu MPSV s názvem Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany 2016 – 2020 (dále jen „IP MPSV“). Více kapitola II, bod 4.

Ke kapitole 2.2.2 Problematika závislostního chování

Evaluace metodických materiálů v oblasti prevence užívání návykových látek i hazardního hráčství.	MŠMT
Podporovat preventivní programy na téma prevence užívání návykových	MŠMT,

látek i problémového hráčství.	Úřad vlády
Zkvalitnit počítačovou výuku – omezit teorii a přidat více informací o bezpečném užívání sociálních sítí.	MŠMT
Posílit spolupráci škol s rodiči ohledně využívání sociálních sítí a ostatních komunikačních technologií, vzdělávat rodiče např. během třídních schůzek.	MŠMT
Vytvořit ucelený vzdělávací program pro základní školy, který by zahrnoval vzdělávání v oblasti bezpečného užívání internetu, sociálních sítí a dalších komunikačních technologií.	MŠMT

MŠMT plní uvedená doporučení průběžně, některá ve spolupráci s Úřadem vlády. Obecně lze říci, že většinu uvedených doporučení má MŠMT v oblasti primární prevence rizikového chování v souladu s prioritami Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018. Metodické materiály – metodická doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních jsou průběžně aktualizovány. Preventivní programy na téma prevence užívání návykových látek i problémového hráčství jsou podporovány v rámci dotačního programu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování. Více viz informace k plnění doporučení ke kapitole 2.2.1.

Při upřesnění národních pravidel pro regulaci hazardních her stanovených MF využívat materiál „Regulace hazardních her na obecní úrovni. Příručka pro obce a jejich zastupitele“.	obce
---	------

MF není gestorem ani spolugestorem navrhovaného doporučení. V důsledku toho pak ani není v možnostech resortu financí efektivně a konstruktivně se zapojit do procesu kompletace podkladů týkajících se plnění doporučovaných opatření stanovených v předmětném materiálu.

Ke kapitole 2.2.3 Rizikové faktory související s aktuálním socioekonomickým vývojem české společnosti

Doplnění výuky na školách - problematika rizikových skupin (extremismus).	MŠMT
---	------

MŠMT doporučení splnilo. Obsahem všech rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání je průřezové téma Občan v demokratické společnosti a vzdělávací oblast Společenskovední vzdělávání, kde je extremismus a boj proti extremismu začleněn. Dále pak záleží na podmínkách a možnostech školy, jak tento pojem dále rozpracuje ve svých školních vzdělávacích programech. Střední školy, které vzdělávají žáky v oborech 68-42-M/01 Bezpečnostně právní činnost, mají problematiku extremismu ve svých programech rozpracovanou ve větším rozsahu, než školy vzdělávající žáky v ostatních oborech s maturitní zkouškou nebo výučním listem. Důležitou součástí rámcových vzdělávacích programů pro základní školy (dále jen “RVP ZV”) je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí a k ochraně uměleckých a kulturních hodnot.

Ke kapitole 2.3 Profil mladistvého pachatele

Podpora rozvoje rodičovských dovedností, a to nejen u matek, ale i otců dětí v ohrožených rodinách v rámci školských zařízení.	MSMT
Podporovat preventivní programy na téma právního vědomí a důvěry v instituce u české mládeže.	MSMT, MV (P ČR)

MŠMT doporučení plní průběžně, také ve spolupráci s P ČR. Preventivní programy na téma právního vědomí a rozvoje rodičovských dovedností jsou MŠMT podporovány v rámci dotačního programu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování (více viz plnění doporučení ke kapitole 2.2.1).

Také Policie ČR realizuje řadu regionálních, ale i celorepublikových aktivit zabývajících se právě posilováním právního vědomí a důvěry v instituce u české mládeže. Na úrovni spolupráce se školami vstupují policejní preventisté a policisté mezi studenty s informacemi, právy a povinnostmi v době nabývání trestně právní odpovědnosti. Představují studentům základní práva a povinnosti, vedou odborné diskuze na dané téma. Trestně právní odpovědnost je řešena zejména z pohledu problematiky konzumace alkoholu a zneužívání OPL a dále v souvislosti s povinnostmi při pohybu na pozemních komunikacích i v řadě preventivních akcí a opatření. Některé konkrétní projekty Policie ČR v této oblasti jsou blíže popsány v příloze č. 1 tohoto materiálu. Takto zaměřené preventivní projekty podporuje rovněž MV prostřednictvím svých dotačních titulů (zejména pro projekty realizované obcemi a kraji a dále Policií ČR).

Ke kapitole 2.4 Restorativní justice

Zvýšit informovanost soudců a státních zástupců o existujících probačních programech a zvýšit jejich využívání.	MS
Požadovat ve vyšší míře zapojení rodinných příslušníků do realizace akreditovaných probačních programů.	MS
Nastavit systém hodnocení efektivity probačních programů.	MS
Zabezpečit plošné šíření probačních programů na celém území státu.	MS

Uvedená doporučení jsou PMS plněna průběžně. PMS se snaží o zlepšení informovanosti státních zástupců a soudců o dostupných probačních programech, a to jak prostřednictvím samotné případové práce, kdy PMS ve svých písemných výstupech směrem k OČTŘ navrhuje uložení konkrétního probačního programu mladistvému pachateli, tak při osobních setkáních se soudci a státními zástupci především při jednání Týmů pro mládež, kterých se PMS účastní. Pracovníci PMS rovněž orgány činné v trestním řízení pravidelně informují o průběhu realizace příslušného probačního programu.

Jako užitečné se rovněž jeví zapojení rodinných příslušníků do realizace akreditovaných probačních programů pro mladistvé. S rodinnými příslušníky více spolupracovaly probační programy, u kterých převažovala individuální forma práce s klientem. Ve větší míře byla rodina zapojena například do probačního programu PUNKT Rodina (doba realizace od 3/2013 do 10/2016) financovaného prostřednictvím Programu švýcarsko-české spolupráce. Rodinní příslušníci jsou do programu zapojeni nejčastěji prostřednictvím konzultací s lektorem.

Jednotlivé probační programy jsou realizovány ve spolupráci s příslušnými středisky PMS. Zpětná vazba je získávána od pracovníků PMS (specialistů pro práci s mládeží)

a samotných poskytovatelů. Poskytování akreditovaných probačních programů, kterým byla ze státního rozpočtu ČR přidělena dotace na realizaci probačního programu, jsou povinni kromě konečného vyúčtování přidělených prostředků předložit zprávu o realizaci programu. Tato data jsou shromažďována ředitelstvím Probační a mediační služby a vyhodnocována. Zpětnou vazbu také obdrží vedoucí středisek Probační a mediační služby. K nastavení systému hodnocení efektivity probačních programů je nezbytné získat data o následné recidivě mladistvých klientů, kteří program absolvovali. PMS se na evaluaci účinnosti programů soustředí především v rámci probačních a resocializačních programů, které realizuje v rámci vlastních projektů (např. PUNKT Rodina, Proti násilí). Současně usiluje o možnost změny systému evaluace účinnosti programů v návaznosti na získání dat z Rejstříku trestů. V této věci PMS iniciovala jednání s příslušnými institucemi (IKSP, Rejstřík trestů).

IKSP v rámci plánu výzkumné činnosti řeší výzkumný úkol „Účinnost probace na snižování úrovně recidivy pachatelů trestné činnosti“, který bude dokončen k 31. 12. 2016.

Prostřednictvím probačního programu pro mladistvé PUNKT Rodina se PMS také daří realizovat doporučení „usilovat o plošné rozšíření probačních programů pro mladistvé na celém území České republiky“. Tento program přispívá ke snižování rizika recidivy u mladistvých pachatelů pojmenováním nežádoucích, naučením žádoucích způsobů chování a změnou postojů a hodnocení.

Ke kapitole III. Kriminalita páchaná na dětech a mladistvých

Navrhnout zavedení povinné registrace dětí u praktického lékaře pro děti a dorost.	MZd
--	-----

Doporučení plněno částečně. V České republice není uzákoněna povinná registrace dětí u PLDD a přesto je 99% dětí do 19 let registrováno. U PLDD často nejsou registrovány děti, které jsou umístěné v dětských domovech pro děti do 3 let věku, kde jsou v péči dětských lékařů, kteří jsou zaměstnanci center.

Povinná registrace dětí u PLDD dle MZd nevyřeší problém týraných a zanedbávaných dětí, protože rodiče, kteří své dítě týrají nebo zanedbávají, nebudou k PLDD s dítětem docházet a neexistuje povinnost navštěvovat registrujícího poskytovatele zdravotních služeb, tedy v případě dětí PLDD.

Jako mnohem účinnější se dle vyjádření MZd jeví na tuto problematiku upozorňovat v rámci kvalifikačního i celoživotního vzdělávání zdravotníků, aby následně při své práci dokázali na vzniklou situaci správně reagovat a také poskytnout zdravotníkům sjednocující metodiku, jak při podezření na týrání nebo zanedbávání dítěte postupovat. Metodika Postup lékařů primární péče při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (sy. CAN) je uveřejněna ve Věstníku MZ č. 7/2008.

MZd tak v dohledné době nepřipravuje změnu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ve smyslu zavedení povinné registrace dětí u praktického lékaře pro děti a dorost.

Začlenit do výukových materiálů pro budoucí pedagogy informace o nových formách násilí na dětech a páchaných dětmi – kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming...	MŠMT
Přizpůsobit výuku s ohledem na nové technologie. Podporovat preventivní	MŠMT

programy pro děti a mládež v oblasti bezpečného užívání počítačů.	
Posílit působení školních psychologů v prevenci a krizové intervenci, a to nejen kyberšikany.	MŠMT
Podporovat další vzdělávání pedagogů v oblasti komunikačních technologií.	MŠMT

MŠMT doporučení plní průběžně. Preventivní programy pro děti a mládež v oblasti bezpečného užívání počítačů a prevenci kyberšikany jsou podporovány v rámci dotačního programu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování a dotačního programu na bezpečné klima v českých školách (více viz plnění doporučení ke kapitole 2.2.1). MŠMT podporuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence rizikového chování prostřednictvím dotačního programu na oblast primární prevence. Vzdělávací programy s tematikou primární prevence rizikového chování má ve své nabídce také Národní institut pro další vzdělávání v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Ke kapitole 3.1 Speciální výslechové místnosti

Podporovat vzdělávací aktivity a setkání s odborníky, kteří pracují s dětmi – oběťmi mravnostních trestných činů (soudní znalci, pracovníci OSPOD, lékaři...).	MV ve spolupráci s P ČR
Stabilizovat personální stavy policistů. Zvyšovat profesionalitu a kompetence policistů, kteří se zabývají vyšetřováním kriminality mládeže a páchané na mládeži.	P ČR
Věnovat více pozornosti stylu komunikace policie s dětskou obětí a jejími rodinnými příslušníky.	P ČR

Zejména díky dotačním titulům MV dochází k neustálému nárůstu počtu Speciálních výslechových místností v rámci celé České republiky. Stejně tak pravidelně roste i počet úkonů (nejen na dětech) realizovaných v SVM. Porovnání mezi lety 2014 a 2015 obsahuje níže uvedená tabulka, bližší informace jsou pak součástí přílohy č. 2 tohoto materiálu.

Rok	Počet místností	Počet úkonů celkem	Počet úkonů - děti
2014	52	1.909	1.017
2015	60	2.293	1.177

Pozn.: K 21. 7. 2016 celkem 62 speciálních výslechových místností ve všech krajích ČR.

Za účelem kompletního dobudování sítě SVM v rámci celé ČR, modernizace stávajících SVM, tvorby aktualizovaných či nových metodických materiálů pro výslechy všech skupin zvláště zranitelných obětí v SVM a proškolení policistů pro tyto výslechy připravuje Policie ČR ve spolupráci s MV nový projekt, jehož realizace by měla započít v roce 2017. Projekt by měl být financován prostřednictvím fondů EU, konkrétně Fondů pro vnitřní bezpečnost (ISF).

I v průběhu roku 2015 se díky projektu prevence kriminality ÚSKPV podařilo zajistit na jednotlivá KŘP webové kamery, určené k výslechu zvláště zranitelné oběti, dále pořízení přepisovacího programu a realizace metodiky výslechu dítěte ve speciální výslechové místnosti.

MV podporuje a pořádá vzdělávací aktivity a setkání s odborníky, kteří pracují s dětmi – oběťmi mravnostních trestných činů (policisté, soudní znalci, pracovníci OSPOD, lékaři...). K takovým akcím patří i pravidelné konference k problematice sexuálního násilí na ženách

a dětech. Konference jsou pravidelně konány od roku 2014 v úzké spolupráci s Krajským ředitelstvím policie hl. m. Prahy. Semináře jsou pořádány pro odbornou veřejnost – policisté pracující na linii mládež – mravnost, pracovníci OSPOD, státní zástupci, krajští manažeři prevence kriminality, nestátní organizace pomáhající obětem trestné činnosti. V roce 2014 pořádalo MV konferenci s názvem „Přetrvávající mýty v oblasti sexuálního násilí na ženách a dětech“, v roce 2015 „Oběti sexuálního násilí a trauma“ a na rok 2016 (prosinec) je připravována konference „Falešná obvinění ze sexuálního násilí v rodině a související následky“.

K naplnění doporučení „Věnovat více pozornosti stylu komunikace policie s dětskou obětí a jejími rodinnými příslušníky“ obsahuje Akční plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020 úkoly „Zvýšit informovanost dětí a jejich zákonných zástupců o právech a povinnostech v trestním řízení“ a „Zvýšit srozumitelnost a kvalitu poučení dětského svědka před započítím výslechu ve Speciální výslechové místnosti“, a to s termínem do konce roku 2017.

V rámci plnění prvního úkolu bude realizován projekt „Dítě v trestním řízení“, jehož předmětem bude zpracovat jasný a srozumitelný právní rádce dítěti v trestním řízení. Rádce pro trestní řízení bude sloužit k celkové orientaci v trestním řízení pro dítě i pro zákonného zástupce dítěte. Bude vypracován předtisk „Právní rádce pro dítě v trestním řízení“, který bude po obsahové stránce zahrnovat práva a povinnosti dítěte a jeho zákonného zástupce po celou dobu trestního řízení. Předtisk bude vytvořen s ohledem na procesní postavení dítěte v trestním řízení (svědek, poškozený, pachatel) a současně zohlední věk dítěte.

V rámci plnění druhého z uvedených úkolů pak bude vypracován projekt „Poučení dětského svědka před započítím výslechu ve speciální výslechové místnosti“, který bude zaměřen na poučení dítěte z hlediska psychologie věku dítěte a jeho procesního postavení. Projekt bude navazovat na I. díl – „Výslech dítěte ve SVM“, který je zaměřen na postup vyslyšajícího při navázání kontaktu a samotném výslechu dítěte. Bude rovněž vypracován předtisk „Poučení dětského svědka“ s ohledem na jeho věk před započítím procesního úkonu. Tento předtisk bude vytvořen pro potřeby cílové skupiny (PČR) a z tohoto důvodu bude obsahovat základní práva a povinnosti, které budou dítěti prezentovány „jeho řečí“. Konečně v rámci úkolu bude vytvořena také metodika pro vedení poučení dítěte s ohledem na jeho vývojový stupeň.

Pokud jde o početní stavy policistů, tak zde došlo obecně v posledních letech k jejich stabilizaci a dokonce i mírnému navýšení. Plán na významnější posílení početních stavů Policie ČR (včetně policistů zařazených v SKPV i preventistů) až o 4 tisíce policistů obsahuje materiál Rozvoj Policie České republiky v letech 2016 – 2020, který byl předložen vládě ČR a na něj navazující materiál Koncepce rozvoje Policie České republiky do roku 2020.

Ke kapitole 3.3 Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech

Nadále zvyšovat povědomí veřejnosti o existenci a poslání Linky Ztracené dítě společně s propagací projektu NKMPPD.	MV
Podporovat zapojování dalších subjektů do projektu NKMPPD pro zvýšení efektivity jeho fungování.	MV ve spolupráci s P ČR

MV plní doporučení průběžně. Ochrana dětí je jednou z dlouhodobých priorit MV, včetně zajištění koordinace rychlého a účinného systému v případě jejich pohřešování. Podmínky pro přenos informací od Policie ČR ke spolupracujícím médiím a veřejnosti vytváří aplikace „pátrání po osobách – dítě v ohrožení“. Aplikace umožňuje přihlásit se e-mailem

nebo RSS kanálem k odběru novinek (upozornění o zveřejnění/aktualizaci/stažení záznamu o pohřešovaném dítěti na webu Policie ČR). Na tuto aplikaci je možné se přihlásit také prostřednictvím webových stránek www.pomoztemenajit.cz. Od oficiálního spuštění dne 11. května 2010 byl mechanismus „pátrání s příznakem dítě v ohrožení“ ze strany policie aktivován již ve 144 případech (stav ke dni 23. 5. 2016).

V červenci 2015 schválil ministr vnitra návrh systémového řešení udržitelnosti evropských krizových či asistenčních linek 116 000 (linka Ztracené dítě - pohřešované a ohrožené děti a jejich blízcí) 116 111 (asistenční linka pro děti) a 116 006 (oběti trestných činů). Schváleným řešením bylo vytvoření dotačního programu pro nestátní neziskové organizace provozující výše uvedené linky v ČR. Alokovaná částka je 2.000.000,- Kč ročně, která je určena na financování hrazení telekomunikačních služeb provozovatelů výše uvedených linek. Cílem tohoto dotačního programu je zabezpečit bezplatné volání dětí v krizi, rodičů a příbuzných, kteří pohřešují své dítě a obětí trestných činů na tři krizové linky. Zajištění bezplatného volání je službou české veřejnosti a je ve veřejném zájmu. Jedná se o jednoznačnou garanci státu, který svým občanům v obtížných životních situacích zajistí dostupnost potřebných služeb.

IV. Závěry a doporučení

Z výše uvedených informací je možné vyvodit zlepšující se stav týkající se kriminality a kriminálně rizikových jevů dětí a mladistvých a práce odpovědných orgánů na omezování kriminogenních faktorů. Doporučení uvedená v roce 2014 jsou již buď splněna, nebo se průběžně plní, u dalších doporučení jsou jasně stanovené úkoly pro jejich naplňování na nejbližší období (většinou léta 2016 a 2017, v případě dlouhodobých projektů pak do konce programového období v roce 2020). Přesto i nadále zůstávají oblasti, kterým se je třeba věnovat zvýšenou pozornost, případně se objevují návrhy na nová doporučení.

Shrnutí vývoje v oblasti kriminality a kriminálně rizikových jevů týkajících se dětí a mladistvých **a plnění stanovených doporučení:**

- Struktura kriminality páchané nezletilými a mladistvými pachateli se od předchozího hodnoceného období příliš neliší. Podíl skutků spáchaných osobami mladšími 18 let na celkové objasněné trestné činnosti ve sledovaném období činí 3,13 %. **Kriminalita dětí a mladistvých** koresponduje s celkovým vývojem trestné činnosti a dochází k jejímu poklesu. U problematiky zneužívání omamných a psychotropních látek byl zaznamenán nárůst. Nárůst byl zaznamenán jak ze strany mladistvých uživatelů, tak i mladistvých distributorů omamných a psychotropních látek. Převládá zneužívání marihuany a metamfetaminu.
- V roce 2015 vzrostl **počet dětí do 15 let, které se staly oběťmi trestných činů** (2 590, + 349, +15,6 %). Děti jsou nejčastěji obětí násilné a mravnostní kriminality. Vzrostl také počet mladistvých obětí (15 – 17 let). Celkem se stali mladiství obětí v 1 634 případech, což je meziroční nárůst o 39 obětí (1 634, +39, +2,4 %).
- Ve všech krajích bylo shodně konstatováno zvýšení nápadu **trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu, především sociálních sítí**. Pachatelé, jejichž věková hranice se snižuje, se dopouštějí nejčastěji trestných činů šíření pornografie, výroby a jiné nakládání s dětskou pornografií, vydírání, kyberstalkingu, groomingu, sextingu apod. Děti mladší patnácti let, které se stávají nejčastější obětí, jsou velmi důvěřivé, ve virtuálním světě se cítí v bezpečí a umísťují na webové portály osobní údaje a fotografie, které jsou následně pachatelem zneužity. Ze strany rodičů je podceňována prevence při práci dítěte s PC, většina neví o rozsahu komunikace jejich dítěte na sociálních sítích.
- Na **užívání drog mezi dětmi a mládeží** ve věku 14–15 let se mimo jiné zaměřuje mezinárodní studie HBSC. Ve srovnání s předchozí vlnou studie realizovanou v r. 2010 byl v ČR stejně jako ve většině evropských zemí zaznamenán pokles výskytu pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu. Obdobně byl zaznamenán i pokles zkušeností s užitím konopných látek někdy v životě. V r. 2015 dále pokračoval dle studie ESPAD pokles míry zkušeností mládeže s nelegálními drogami, který byl zjištěn již mezi l. 2007 a 2011. Pokles byl zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek.
- V oblasti kouření čeští žáci nepřevyšují **evropský průměr**. Naproti tomu v konzumaci alkoholu i ve zkušenosti s užitím konopných látek představují – i přes vykazovaný pokles – i nadále nadprůměrné hodnoty. Ze studie ESPAD dále vyplynulo, že subjektivně vnímaná dostupnost cigaret i alkoholu zůstává dlouhodobě vysoká.
- V roce 2014 vzrostl oproti roku 2013 **počet klientů zařazených do probačního programu**, nicméně i přesto stále zůstává na 70 % hodnot z roku 2012. Nižší počet lze částečně ale přisoudit dlouhodobému trendu poklesu kriminality dětí a mládeže a tím

i snížení počtu pachatelů vhodných pro zařazení do probačního programu. Naproti tomu roste počet klientů, kteří byli do probačního programu zařazení z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, což je pozitivní trend.

- **Nabídka probačních programů** pro mladistvé je sice kvalitní, nicméně jejich územní pokrytí je stále nedostatečné. U financování probačních programů realizovaných NNO zavedlo MSp tzv. víceleté financování.
- V letech 2012 až 2015 byla na PMS vytvořena metodika restorativního programu **rodinné skupinové konference**. Od roku 2016 pak budou proškolení všichni specialisté na mládež z řad probačních úředníků. Bude tak zabezpečena možnost využití rodinných skupinových konferencí v trestním řízení ve všech regionech ČR.
- MPSV neopouští **koncept vytvoření jednotného informačního systému**, který by umožnil bezpečné sdílení informací napříč zainteresovanými resorty, v důsledku čehož by bylo možné lépe nastavit procesy plánování, spolupráce i řízení kvality systému péče o ohrožené děti. Tento cíl je součástí navazujícího Individuálního projektu MPSV s názvem Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany 2016 – 2020.
- MPSV do roku 2020 předpokládá **rozšíření IS SPOD** na celou agendu sociálně-právní ochrany dětí upravenou zákonem č. 359/1999 Sb., **za využití výstupů** a zpracovaných analýz v rámci **projektu SVI**. Součástí IS SPOD by zejména měla být také evidence dětí a spisová dokumentace o dětech, která je vedena obecními úřady obcí s rozšířenou působností. IS SPOD by dále měl umožňovat vzájemné předávání a sdílení údajů mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí a dalšími dotčenými orgány a osobami. Náklady na IS SPOD budou financovány ze státního rozpočtu, případně z ESF.
- Z pohledu **hodnocení služeb středisek výchovné péče** bylo v provedené analýze pracovníky OSPOD doporučováno nejčastěji „přizpůsobit nabídku specializovaných programů potřebám cílové skupiny v regionu“ a „zvýšení kvality poskytovaných služeb“.
- **Programy selektivní a indikované primární prevence rizikového chování** jsou podporovány v rámci dotačního programu MŠMT na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování. V rámci dotační politiky MŠMT každoročně vyčleňuje ze svého rozpočtu částku cca 20 mil. Kč určenou na oblast primární prevence rizikového chování. Dále schválilo MŠMT pro rok 2017 další dotační program specificky zaměřený na bezpečné klima v českých školách, také ve výši 20 mil. Kč. MŠMT rovněž podporuje síť preventivních služeb v rámci systému péče o ohrožené dítě (podpora středisek výchovné péče, pedagogicko-psychologických poraden, školských poradenských pracovišť) a dále vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence rizikového chování.
- V rámci metodického vedení pedagogických pracovníků MŠMT vydalo a dále rozšiřuje a aktualizuje **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování** u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, které obsahuje přílohy zaměřené na problematiku šikany, kyberšikany, domácího násilí, extremismu, vandalismu, krádeží a dalších forem rizikového chování.
- Obsahem všech rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání je průřezové téma Občan v demokratické společnosti a vzdělávací oblast Společenskovední vzdělávání, kde je začleněn také extremismus a **boj proti extremismu**. Důležitou součástí rámcových vzdělávacích programů pro základní školy je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv.

- MŠMT, Policie ČR i MV realizují a podporují řadu aktivit zabývajících se **posilováním právního vědomí a důvěry v instituce u české mládeže**.
- V ČR není uzákoněna povinná **registrace dětí u PLDD**, přesto je 99% dětí do 19 let registrováno. Za nejúčinnější řešení problému týraných a zanedbávaných dětí MZd pokládá vzdělávání zdravotníků, aby při své práci dokázali na vzniklou situaci správně reagovat. Za tím účelem MZd uveřejnilo metodiku Postup lékařů primární péče při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.
- Díky dotačním titulům MV dochází k neustálému nárůstu počtu **Speciálních výslechových místností** v rámci celé ČR, stejně tak pravidelně roste i počet úkonů realizovaných v SVM. K dobudování sítě SVM v rámci celé ČR, modernizaci stávajících SVM, tvorbě aktualizovaných či nových metodických materiálů pro výslechy všech skupin zvláště zranitelných obětí v SVM a proškolení policistů pro tyto výslechy připravuje Policie ČR ve spolupráci s MV nový projekt s finanční podporou fondů EU.
- MV podporuje a pořádá **vzdělávací aktivity a setkání s odborníky, kteří pracují s dětmi** – oběťmi mravnostních trestných činů. K naplnění doporučení „Věnovat více pozornosti stylu **komunikace policie s dětskou obětí** a jejími rodinnými příslušníky“ obsahuje Akční plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020 úkoly „Zvýšit informovanost dětí a jejich zákonných zástupců o právech a povinnostech v trestním řízení“ a „Zvýšit srozumitelnost a kvalitu poučení dětského svědka před započetím výslechu ve Speciální výslechové místnosti“, a to s termínem do konce roku 2017.
- MV zajišťuje koordinaci rychlého a účinného systému v případě **pátrání po pohřešovaných dětech** – Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech. Vhodné podmínky pro přenos informací od Policie ČR ke spolupracujícím médiím a veřejnosti vytváří aplikace „pátrání po osobách – dítě v ohrožení“. V červenci 2015 schválil ministr vnitra vytvoření dotačního titulu ve výši 2 mil. Kč ročně k zajištění udržitelnosti evropských krizových či asistenčních linek 116 xxx (pro děti v krizi, rodiče a příbuzné, kteří pohřešují své dítě a pro oběti trestných činů). Dotace je určena k zajištění bezplatného volání potřebným cílovým skupinám.

Nad rámec stávajících doporučení, která budou i nadále průběžně sledována a vyhodnocována, byla navržena Úřadem vlády (Agenturou pro sociální začleňování a zástupci Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky) i další **nová doporučení**:

- Provést analýzu primárních služeb pro rodinu a návrh minimální sítě služeb pro rodinu – gesce: MPSV, spolugesce ASZ.
- Podporovat služby pro děti, mládež a jejich rodiny (včetně podpůrných a komunitních služby pro rodiny, jako například předškolní kluby a rodičovská centra), která mají silný potenciál působit preventivně na ohrožené děti prostřednictvím rozvoje sociálních kompetencí a širší škály dovedností dětí i rodičů; zaměřit se na rozšiřování těchto služeb zejména v sociálně vyloučených lokalitách – gesce: MPSV, spolugesce ASZ.
- Realizovat opatření směřující k oblastem hate crime, šíření hoaxů, kultivace a rozvíjení debaty na sociálních sítích – gesce: ASZ.
- Zřídit dotační titul k zajištění činnosti mentorů využívaných při dohledu nad dětmi a mladistvými vykonávajícími alternativní tresty a opatření – gesce: MSp.
- Podporovat sociální bydlení mimo rizikové ubytovny a jiné nestandardní bytové jednotky – gesce: MPSV, obce.

- Snížit dostupnost alkoholických nápojů a tabákových výrobků pro nezletilé, zejména formou zintenzivnění kontrolní činnosti zaměřené na prodej a podávání těchto výrobků osobám mladším 18 let v provozovnách veřejného stravování a maloobchodních prodejnách – gesce: Policie ČR (ve spolupráci s dalšími relevantními subjekty).
- Snížit dostupnost drog zejména pro mladé lidi, zvláště evidovat a vyhodnocovat kontrolní akce realizované v tomto prostředí – gesce: Policie ČR (ve spolupráci s dalšími relevantními subjekty).

Odůvodnění doporučení navržených Agenturou pro sociální začleňování je v příloze č. 3 k tomuto materiálu. Doporučení zástupců Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky pak vychází ze zjištění uvedených v kapitole II, bodě 2 tohoto materiálu.

Vzhledem k povaze tohoto materiálu (interní dokument Republikového výboru pro prevenci kriminality) lze jako gestory uvádět pouze členy RVPPK (či budoucí členy od 1. 1. 2017), i když u některých opatření by jistě mohla být působnost i dalších orgánů (např. v oblasti kontrolní činnosti k dostupnosti legálních i nelegálních drog).